

Branko Blažević

PRIHVATNI POTENCIJALI TURIZMA U NOVOM VINODOLSKOM

Učinkovito upravljanje turističkom destinacijom od nacionalne do lokalne razine, određivat će sudbinu i budućnost hrvatskog turizma. Na svim turističkim područjima u komercijalnim i nekomercijalnim vrstama smještaja već je izgrađen golem prihvatni kapacitet u kojem danas može boraviti blizu 2 milijuna turista, od čega veći dio; preko 2/3 ukupne odnosno oko 97% hrvatske komercijalne smještajne ponude otpada na primorsko područje. Ukupna komercijalna smještajna ponuda danas postiže stopu iskorištenosti od oko 15% ili oko 54 dana godišnje. Hoteli kao najvažniji segment ponude postižu iskorištenost od oko 28% ili oko 103 dana, dok se svi drugi oblici smještaja koriste svega oko 12 % ili oko 43 dana prosječno godišnje. Iskorištenost nekomercijalne smještajne ponude najvjerojatnije je osjetno i niža /vidi Radnić, A., str. 11/. Taj golemi neiskorišteni potencijal u svakoj destinaciji ujedno i stavlja ovu destinaciju u funkciju ključnog nositelja budućeg razvitka hrvatskog turizma. To upravo traži aktivnu ulogu turističke destinacije kao najvažnijeg činitelja ukupnog razvitka turizma. Posljedice izbora razvojnog usmjerenja isključivo na sezonski ljetni turistički proizvod pokazale su se katastrofalnim po destinaciju, i to u prvom redu zbog nekontroliranog i neracionalnog, gotovo rasipničkog korištenja prostora na najatraktivnijim lokacijama.

Proširenje poslovanja s tako naglašeno sezonskim proizvodom nije bilo moguće u većem opsegu temeljiti na povećanju iskorištenosti postojeće turističke suprastrukture, nego isključivo na njenom fizičkom širenju, a prije svega širenju smještajnih kapaciteta kako bi se mogao prihvatiti veći broj posjetitelja. Zato dr. Radnić s pravom zaključuje da s “konceptijskim pristupom u kojem su razvojno upravljačke aktivnosti na svim razinama gotovo isključivo bile usmjerene na korištenje ljetne, najmasovnije, ali glede proizvoda najmanje zahtjevne turističke potražnje, ostala su potpuno po strani sva druga razvojna promišljanja, o sadržajno bogatijem turističkom boravku i kvalitetno profiliranijem turističkom proizvodu koji podiže atrakcijsku snagu turističkog odredišta i privlači pozornost potražnje i interes za dolazak i izvan ljetnih mjeseci.” /Radnić, A., str. 10/.

Ovakva ocjena mogla bi se u potpunosti preslikati na destinaciju Novi Vinodolski.

Svrha ovoga rada je da se upravo kritički osvrne na spomenuto i ukaže na elemente za izračun prihvatnog potencijala novljanskog turizma i sagleda njegov utjecaj na poimanje održivog turizma. Prema tome, rad nema namjeru baviti se konkretnim izračunom prihvatnog potencijala za što bi bila potrebna konkretna studija izračuna prihvatnog potencijala za grad Novi Vinodolski, već se ovim radom želi ukazati na osnovna ograničenja koja stoje na putu turističkom razvoju, a odnose se na prihvatni potencijal.

TEŽI LI DESTINACIJA NOVI VINODOLSKI KAOTIČNOM STANJU?

Nekontrolirana ekspanzija izgradnje privatnih kuća i stanova za odmor /vikend stanova/ u Novom Vinodolskom kao i na širem prostoru bivše općine Crikvenica /Crikvenica, Selce, Dramalj, Jadranovo/ bila je toliko snažna i golema da je njihov ukupan prihvatni smještajni potencijal danas daleko veći nego ukupan smještajni kapacitet u komercijalnim objektima, a i višestruko premašuje kapacitet relativno kvalitetnog smještaja u hotelima i sličnim objektima.

Svakako da to ugrožava destinaciju i na samo malo dužu stazu čini je izgubljenom za prava turistička tržišta. Time se i ambicije sadašnjih i budućih turističkih djelatnika moraju svesti u puno realnije okvire.

Usprkos prostornoj dokumentaciji nastavlja se nekontrolirana izgradnja. U odredbama Dugoročne studije razvoja Grada Novog Vinodolskog stoji /vidi Studija razvoja, str. 41/ da „svaka intervencija u prostoru trebala bi ne samo sačuvati nego i još unaprijediti postojeću kvalitetu. ..., trebalo bi spriječiti svaku daljnju izgradnju koja bi devastirala kvalitetnu supstancu prirodnih novljanskih resursa. „Proklamirana načela važno je poštivati u praksi, s čime je najizraavnije povezana funkcionalnost gradske uprave, a posebno organi državne uprave zaduženi za urbanizam i prostorno uređenje. Ti organi, i posebno ljudi koji im stoje na čelu, moraju biti sposobni oduprijeti se golemom pritisku primitivnih, nisko kvalitetnih, ali vrlo agresivnih zahtjeva za trošenjem prostora, što nažalost nije tako. Glavne krivce za promašaje u prostoru ne treba tražiti kod nezajažljivih investitora, već upravo i isključivo kod nekompetentnih i interesnom mrežom povezanih državnih i gradskih činovnika.

Neodgovarajuća kadrovska struktura zaposlenih, njihova nedovoljna tehnička opremljenost¹ ukazuju na to da se moramo ozbiljno zamisliti nad jednom od najvažnijih i najdelikatnijih funkcija gradske i državne uprave, tj. funkcionira li ona u cilju postavljenih ključnih principa zaštite prostora ili djeluje kontraproduktivno.

¹ Kao primjer navodimo da Glavna građevinska inspekcija Županije Primorsko-goranske, koja pokriva i područje Novog Vinodolskog, nema ni jednog automobila da bi mogla biti mobilna i ažurna, odnosno nema čak ni običnog faks uređaja, ne samo u Crikvenici nego ga nema ni u Rijeci. Ovo je dovoljan primjer/u što sam se osobno uvjerio u lipnju 2001. godine u kontaktima s inspekcijom u Crikvenici odnosno Rijeci.

NEDOVOLJNI I NEKVALITETNI KOMERCIJALNI KAPACITETI KAO OGRANIČAVAJUĆI ČIMBENIK PRODUŽENJA SEZONE

<i>Vrsta smještaja</i>	<i>broj smještajnih jedinica</i>	<i>struktura</i>
Hoteli*	560	7,2
Turistička naselja**	894	11,5
Kampovi ***	2.134	27,6
Kućna radinost****	3.835	49,5
Odmarališta	322	4,2
Sveukupno	7.745	100,0

**Tablica 1 – Smještajni kapaciteti Novog Vinodolskog u osnovnom
i komplementarnom smještaju na dan 06. 08. 2001.**

Napomena:

- * Prikazan je broj smještajnih jedinica /kreveta/ u osnovnim kapacitetima bez pomoćnih ležajeva
- ** Prikazan je broj smještajnih jedinica /kreveta/ u osnovnim kapacitetima bez pomoćnih ležajeva
- *** Maksimalan broj gostiju u kampovima na dan 06. 08. 2001. godine.
- **** Prema evidenciji Turističke zajednice Grada Novog Vinodolskog, na dan 06. 08. 2001. godine. U Novom Vinodolskom je registrirano 2.950 gostiju u privatnom smještaju. Prema procjeni rukovodstva Turističke zajednice Grada cca 30% gostiju ostalo je neprijavljeno i neregistrirano, što daje ukupnu brojku od 3.835 gostiju.

Izvor: Državni zavod za statistiku; podaci Turističke zajednice grada Novog Vinodolskog

<i>vrsta smještaja za 2000. god.</i>	<i>broj</i>	<i>struktura</i>	<i>dani korištenja</i>	<i>%</i>
stalni stanovnici	5.335	21,1	365	100,0
vikendaši*	8.232	32,6	36	9,9
hoteli i turistička naselja	1.625	6,4	106	29,0
kampovi	2.134	8,5	38	10,4
kućna radinost	3.835	15,2	50	13,7
odmarališta	322	1,3	62	16,9
ostalo /938 stambenih jedinica x 4/**	3.752	14,9	60	16,4
ukupno:	25.235	100,0 %	115	31,7

**Tablica 2 – Dnevna maksimalna korištenost smještajnih kapaciteta
za grad Novi Vinodolski 06. 08. 2001.**

- * Prema podacima Turističke zajednice grada Novog Vinodolskog za potrebe prikupljanja boravišne pristojbe evidentirano je u Novom Vinodolskom 2.058 vlasnika vikendica i vikend stanova. Ukoliko pretpostavimo da u špici sezone u jednoj vikendici-stanu borave prosječno 4 osobe, dolazimo do broja od 8.232 vikendaša za Grad Novi Vinodolski.
- ** Prema zadnjem popisu stanovništva Grad Novi Vinodolski imao je ukupno 5.194 kućanstva, od čega 2.198 stambenih jedinica obuhvaća stalno stanovanje, što znači da se u 2.996 stanova-kuća samo povremeno boravi u Novom. Kako je evidentirano 2.058 vlasnika vikend kuća odnosno vikend stanova, što znači da se u 938 stambenih jedinica također boravi, a posebno u špici sezone. Ukoliko pretpostavimo da prosječno u jednom stanu-kući borave 4 osobe, dolazimo do brojke od 3.750 osoba koje smo svrstali pod „ostalo“.

Izvor: Državni zavod za statistiku – statističko izvješće 1137, svibanj 2001., str. 148-149, podaci Turističke zajednice grada Novog Vinodolskog o evidenciji vlasnika vikendica.

Tablice 1. i 2. zorno prikazuju rezultat dugoročne neprisutnosti pravog upravljanja razvojem i činjenicu da je zbog sezonske koncentracije turističkih aktivnosti na ljetno razdoblje najveći dio svih kapaciteta tijekom godine izvan funkcije. To znači da se godinama, gotovo neprimjetno, a zapravo koncepcijski nedovoljno kontrolirano, stvarao golem ali dosad vrlo malo iskorišteni, bolje reći skoro neupotrebljiv prihvatni kapacitet u nekomercijalnim oblicima smještaja. Posebno se to odnosi na vikendice (u prvoj fazi) i vikend stanove-apartmane (u drugoj fazi), i to na vrlo atraktivnim lokacijama. Izvan komercijalne funkcije ostaje golemi slobodni kapacitet od gotovo 8.500 soba s mogućnošću prijama gotovo 17.000 turista. Takva neadekvatna razvojna rješenja dovela su čitavu destinaciju u jedno pomalo kaotično stanje. Iz takvog stanja realna je opasnost upadanja u drugu razvojnu grešku. Javlja se pogubna razmišljanja po kojima se rješenja žele naći, prvenstveno zbog nedostatka kupališnog prostora, u radikalnim građevinskim zahvatima na stjenovitoj obali po kojoj je Novi Vinodolski jedino i prepoznatljiv i atraktivan kao staro kupališno središte. Sigurno je da će se morati iznalaziti odgovarajuća rješenja nedostatka kupališnog prostora, ali ni u kojem slučaju to ne smiju biti ad hoc rješenja, bez solidnih priprema i široke rasprave. Devastacija stijena uz more i izgradnja betonskih površina i sličnih loših rješenja bila bi najizravnije zadiranje u ekosustav i uništavanje jednog od najvrednijih prirodnih resursa Novog Vinodolskog.

URBANIZAM I PROSTORNO UREĐENJE TE PRAKSA UPRAVNIH I INSPEKCIJSKIH ORGANA

Nekontrolirano širenje građevinskih zona, odobravanje gradnje stanova za tržište događa se bez donesenih detaljnih urbanističkih planova i analize utjecaja na okolinu takvih objekata, uz svesrdnu podršku takvim aktivnostima od strane onih koji su najpozvaniji da to sprečavaju. Tu se najprije misli na Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i pojedine njihove službenike.

Najveći ograničavajući čimbenik zaštiti i pravilnoj valorizaciji prostora bit će negativna kadrovska selekcija umjesto izbora opredijeljivih, stručnih i nepotkupljivih državnih činovnika u Ministarstvu za urbanizam i zaštitu prostora kao i inspekcijским organima tog Ministarstva, te i u službenicima gradske uprave zadužene za urbanizam i prostorno uređenje. Posebno se to odnosi na kvalitetu gradskog poglavarstva i opredijeljenost i stručnost samog gradonačelnika

da se nosi s složenom razvojnom problematikom te da može ravnopravno parirati stručnim službama i organima kojima je na čelu.

Činjenica je da upravo spomenuti ograničavajući čimbenik negativne kadrovske selekcije, promatran kroz dioptriju ega, ne nosi ništa dobrog, već nas samo gura u kaotično stanje, jer se pokazuje da je kultura prostora samo dio općeg pojma kulture. Kultura prostora se iskazuje samo kao ogledalo kulture pojedinaca, koji na taj prostor djeluju (vidi detaljnije Venturini, D., str. 39). Brojni su primjeri i u našoj maloj sredini Novog Vinodolskog kao primorskog gradića, u kojoj je i arhitekt (ili najčešće samozvani arhitekt) sagradio i najuspjeliju zgradu (kuću) kao samostalnu tvorevinu duha i rezultantu poznavanja mnogih zakonitosti struke i drugih zakonitosti, ali ju je sagradio bez poštivanja prostora i zatečenih vrijednosti lokacije i drugih vrijednosti imanentnih našem primorskom kraju i prostoru. Ta kreacija je jako daleko od zatečenih vrijednosti prostora, odnosno ona remeti sklad i narušava cjelinu. Sve što zbog uskog i parcijalnog gledanja uspostavlja nered u stvarima reda zaslužuje da bude odbačeno u interesu cjeline i reda.

Na primjeru destinacije Novog Vinodolskog posljedice su kobne na razini događanja u prostoru. Razinu istinskog urbanizma kao pojma kulture, duha i umjetnosti, svelo se u praktičnom životu na razinu srednjoškolskog građevinskog tehničara u realizaciji dobro postavljenih ciljeva i odredbi Prostornog plana bivše općine Crikvenica (koji je i sada na snazi). Takva kadrovska selekcija ne može nego voditi kaosu i neredu u prostoru. Nad time se mora zamisliti i struka i politika, jer je u stanovitom smislu došlo do prostituiranja i struke i politike i potpunog gubljenja kriterija vrijednosti te dovelo i do krize kulturnih vrijednosti. U Prostornom planu bivše općine Crikvenica na stranici 109 jasno je definiran uža zaštitni pojas između mora i sadašnje Jadranske magistrale.² Na stranici 161 Prostornog plana definirano je “da će se u prvoj fazi striktno štititi nešto uža prostor, tj. zaštitni obalni pojas između postojeće Jadranske magistrale do mora”.³ Uža obalni pojas donošenjem ovog Plana dobio je zakonsku zaštitu, što znači da unutar tog pojasa nisu se smijeli utvrđivati uvjeti uređenja prostora bez donošenja provedbenih planova (prije detaljnih urbanističkih planova). Bila bi vrlo zanimljiva jedna studija koja bi govorila o izdanim lokacijskim dozvolama u tom pojasu koje su se dogodile bez poštivanja ovog najvažnijeg dijela spomenutog Plana. Takva samovolja najodgovornijih ne spada samo u političku odgovornost već u krivično pravo i element funkcioniranja pravne države.

² vidi: Prostorni plan općine Crikvenica, 1988., str. 109.

³ vidi: Prostorni plan općine Crikvenica, op. cit. str. 161.

VARIJANTE RJEŠENJA PRIHVATNOG POTENCIJALA

Turistički saturirani prostori uvjetovani nekontroliranim razvojem doveli su pod znak pitanja mnoge turističke destinacije, posebno na Sredozemlju, te takvi prostori postaju sve više neatraktivni za sve veću ekološku senzibilnost turista.⁴

Pojam prihvatnog potencijala u turizmu u svim novijim dokumentima Programa za okoliš Ujedinjenih naroda (UNEP-a) i Svjetske turističke organizacije (WTO) definira se kao “maksimalan broj turističkih korisnika koji simultano posjećuju turističko mjesto bez neprihvatljivih poremećaja fizičke, ekonomske i socio-kulturne okoline, kao i bez neprihvatljivog smanjenja kvalitete zadovoljstva posjetilaca”. /Klarić, Z., str. 19/

Mnogobrojni problemi javljaju se kada se dođe na polje kvantifikacije, posebno iz razloga teško mjerljivih elemenata vezanih za socio-kulturnu i socio-demografsku problematiku. Danas postaje sve više važna političko-ekonomska problematika i parametri koji se odnose na donošenje raznih stimulativnih ili destimulativnih gospodarskih mjera (porezna politika, urbanistička politika, izgradnja krupne infrastrukture i sl.).

Danas bi trebalo razmotriti tri grupe parametara važnih za određivanje turističkog prihvatnog potencijala:⁵ a) fizičko-ekološko-infrastrukturne, b) socio-demografske i c) političko-ekonomske.

U prvu grupu fizičko-ekološko-infrastrukturnih parametara spadaju elementi koje je lako izmjeriti i utvrditi brojčane vrijednosti kao što su funkcionalni, fizički, smještajni kapaciteti, ekološki kapaciteti, kapaciteti prirodnog naslijeđa, duljina obale, klimatski elementi i sl., dok se elastičniji dio ovih elemenata odnose na infrastrukturu, tj. na vodoopskrbu, odvodnju, opskrbu el. energijom, promet i komunalnu infrastrukturu (pošta, telefonija, zdravstvo, banke, servisi i sl.). Brojčani pokazatelji ovih infrastrukturnih elemenata, iako ih je lako mjeriti, ne mogu služiti za određivanje prihvatnog potencijala, jer se njihov limit utjecajem ekonomsko-političkih činitelja može promijeniti na više (ulaganja u infrastrukturu, porezne olakšice investitorima i sl.)

U drugu grupu parametara pripadaju socio-demografski parametri koji se odnose na sve elemente koji se tiču društvene zajednice, lokalnog stanovništva, turista i njihovog međudnosa. Tu spadaju lako mjerljivi demografski elementi i teže mjerljivi socio-kulturni elementi (kulturni identitet lokalnog stanovništva, turistički doživljaj, limit prihvata nove radne snage i sl.).

Treća grupa su političko-ekonomski parametri koji se, gdje god je to moguće, mogu i kvantificirati, a posebno kad se radi o donjim limitima ukupnog prihvatnog potencijala (npr. vodoopskrba, radna snaga ukoliko je domicilna populacija voljna prihvatiti novo stanovništvo i sl.).

⁴ U zadnjih dvadesetak godina u prostoru Sredozemlja pokrenuto je niz akcija kojima se teži očuvati njegov prirodni i društveni okoliš. Glavna aktivnost zaštite na međunarodnoj razini provodi se u okvirima Programa za okoliš Ujedinjenih nacija (United Nations Environment Programme – UNEP), pod nazivom Mediteranski akcioni plan (Mediterranean Action Plan-MAP)

⁵ Klarić, Z., op. cit. str. 19 -21.

Važno je napomenuti da o spomenute tri skupine parametara treba uvijek voditi računa prilikom određivanja prihvatnog potencijala, ali da je i svaka destinacija entitet za sebe, tj. svako područje ima određene specifičnosti koje je potrebno uvažavati prilikom određivanja prihvatnog potencijala. Zato su prilikom određivanja prihvatnog potencijala nužni obilasci terena, određivanje resursne osnove te je potrebno provoditi nužne razgovore s lokalnim stanovništvom.

Kako prihvatni potencijal pojedinog lokaliteta nije fiksna kategorija, u cilju iznalaženja optimalnog rješenja potrebno je izraditi scenarije realno mogućih, a eventualno i ekstremnih varijanti razvoja, da bi se iz tih varijanti i analize izvršio odabir najpovoljnije razvojne varijante, na temelju koje se zatim utvrđuje točan prihvatni potencijal pojedinog područja.

RAZVOJNI SCENARIJI

Razvojni scenariji na primjeru destinacije Novi Vinodolski mogli bi se podijeliti u četiri skupine:

a) *Scenarij slobodnog razvoja bez ikakvih ograničenja.* Ovakav scenarij prema kojem je, na neki način, stvarno i krenula destinacija Novi Vinodolski, može vrlo brzo postati poguban za destinaciju i njezin razvoj, i on je jednostavno neprihvatljiv. Riječ je jednostavno o razvoju koji probija i prekoračuje prihvatni potencijal u svim sferama jer ovaj scenarij priznaje samo profitnu sferu i otvoreno tržište, bez obzira na utjecaj na okoliš. Iako se lokalno stanovništvo ovom scenariju suprotstavlja, isprepleteni interesi profita, tj. poduzetnika i svih onih koji se stavljaju u tu funkciju, iako su plaćeni da rade i razmišljaju drugačije, nažalost uspijevaju u svojim ciljevima. Iz tablice je vidljiva struktura izgrađenih kapaciteta na području Novog Vinodolskog, iz koje proizlazi predominantan udio vikendica i vikend stanova 47,5% (32,6+14,9), što je donijelo mnoge negativnosti opteretivši infrastrukturu bez udjela ili s malim udjelom u izgradnji komunalne infrastrukture i time pridonijelo padu ekološkog standarda, koji je vidljiv kroz povećano zagađivanje mora, zraka, povećane buke. Istodobno je oduzet dragocijen prostor za gradnju profitabilnih turističkih sadržaja, kojih je u strukturi ukupnih smještajnih kapaciteta nedozvoljivo malo, svega 6,4%. Vikendice i vikend stanovi okupiraju previše turistički vrijednog prostora u odnosu na broj noćenja i na potrošnju što se u njima ostvaruje, te povećavaju stopu neiskorištenosti receptivnih kapaciteta u cjelini. Isto tako nekontrolirano širenje vikend stanova donosi problem migracije stanovništva s različitim kulturološkim i civilizacijskim razinama, što vrlo brzo postaje jedan od problema koje je i nemoguće kvantitativno izraziti ili izmjeriti.

b) *Scenarij intezivnog turističkog razvoja* vrlo je sličan ovom predhodno spomenutom scenariju slobodnog razvoja iako on osigurava preko državnih organa određenu vrstu kontrole trošenja prostora i razvoja kapacitea. Ovaj scenarij nastoji prikazati što je moguće više vrijednosti prihvatnog potencijala u cilju nalaženja opravdanja za velike zahvate u prostoru i ostvarivanja maksimalnih profita od turizma. Ovaj scenarij u Novom Vinodolskom primijenjen je na primjeru razvoja kapaciteta na Prisiki, kao i prostor na području bivše Tapetarije (DUP Ričina-Studenac). Svoje opravdanje ovaj scenarij nedvojbeno nalazi u stvarnom inteziviranju

turističkog razvoja destinacije Novi Vinodolski i njezino podizanje na višu razinu u smislu ukupne ponude u odnosu na dotadašnju, te otklanjanjem dotadašnjih barijera razvoju i stvaranje novih, ali na nižoj razini od dotadašnjih. Ovaj scenarij na neki način je žrtvovao ili minimizirao važnost socio-kulturnog prihvatnog potencijala, koji za Novi Vinodolski ima niske maksimalne vrijednosti u odnosu na više vrijednosti kapaciteta prirodnog okoliša. Za lokalno stanovništvo i njegovo mišljenje ovaj model je uvijek na neki način upitan, bez obzira koliko bili realni pozitivni ekonomski učinci turističkog i ukupnog razvoja. Zahvaljujući ipak kakvom-takvom planiranju razvoja na lokaciji Prisika bitno su umanjeni određeni negativni utjecaji koje donosi posve slobodan intezivni razvoj, dok se lokacija Mel-Studenac tek treba potvrditi, dok ostali dijelovi zahvaćanja u prostor grada Novog Vinodolskog događaju se „grickanjem“ sve vrednijeg i vrednijeg prostora, ali bez predhodno napravljene studije i osmišljene politike vezane na prihvatni potencijal, te nažalost, svjesno izbjegavanje donošenja detaljnih urbanističkih planova i sličnih dokumenata za upravljanje prostorom (primjer Bribirske obale i sl.).

c) *Scenarij alternativnog turističkog razvoja* ili razvoja tzv. “ekoturizma” namijenjen je sredinama koje su na neki način, trebale biti stavljene pod “stakleno zvono” ili postati rezervat, što se ne bi odnosilo na naš primjer destinacije Novog Vinodolskog. Ovaj scenarij je ekstremni slučaj, kada se predlaže razvoj turizma ispod najnižih vrijednosti prihvatnog potencijala ili se odbacuje svaki oblik turizma. To je kontrapunkt scenariju slobodnog razvoja. U ovom scenariju se prenaplašava važnost socio-kulturne i čisto ekološke sfere, dok se političko-ekonomski aspekti uopće ne uzimaju u obzir.

d) *Scenarij održivog (sustainable) turizma* je oblik koji teoretski zauzima prostor između maksimalnog i minimalnog prihvatnog potencijala, odnosno između scenarija intezivnog i umjerene varijante alternativnog turizma. Kvantifikacija scenarija održivog turizma na prostoru destinacije Novog Vinodolskog, a vezano na planiranje količine i vrste turističkih kapaciteta i turističkog prometa, izravno ovisi o stanju u samoj destinaciji. Zato je nužno objektivno utvrditi vrijednosti fiksnih komponenti prihvatnog potencijala kao što su fizički kapaciteti, ekološki kapaciteti, kapaciteti resursa, demografski kapaciteti, kao i vrijednosti elastičnih komponenti kao što su infrastruktura i socio-kulturni kapacitet destinacije Novi Vinodolski. Kada se uzmu u obzir svi elementi, ovaj scenarij održivog turizma za destinaciju Novi Vinodolski može nuditi više alternativnih vrijednosti prihvatnog potencijala. Ta konačna varijanta ili konačne varijante bit će sigurno bliže *scenariju intezivnog kontroliranog razvoja* s jakim tendencijama ka promjeni postojeće strukture u korist sve veće korištenosti komercijalnih kapaciteta, a smanjenjem učešća ostalih komplementarnih i nekomercijalnih kapaciteta.

Fiksni i mjerljivi parametri posebno u fizičko-ekološkoj sferi za Novi Vinodolski pokazuju najnižu vrijednost prihvatnog potencijala na području opterećenosti obale, jer Novi Vinodolski je oduvijek bio kupališno mjesto i ubuduće će počivati njegov razvoj kao prioritnoj kupališnoj destinaciji. Isto tako će prirodno određena kamenita obala i malo prirodnih plaža biti dugoročno, s jedne strane, velika prednost u odnosu na stereotipne pješčane plaže ali i ograničavajući činitelj vezan uz broj kupaca na metar takve obale. Ta brojka koja sada dostiže

već visokih 520 osoba na 100 m obale, odnosno 118 osoba ukoliko promatramo obalu u najširem smislu.⁶

Najbolje je odmah kao nerealne razvojne scenarije odbaciti varijante za koje se može pretpostaviti da bi mogle biti neprihvatljive lokalnom stanovništvu, pa čak i onda ukoliko se nalaze unutar prihvatljivog okvira prihvatnog potencijala.

ZAKLJUČAK

Razvoj novljanskog turizma te ostvarenje vizije i strateških ciljeva provedbeno je izuzetno složen projekt najviše zbog velikog broja sudionika i njihovih izravnih i neizravnih interesa. Do sada je već aktiviran golemi resursni potencijal i na mnogim područjima već je i zauzet najatraktivniji dio prostora, koji je zbog odsustva čvrstih razvojnih koncepcija sasvim skromno i gospodarski neracionalno iskorišten. Zato je s pozicije ne samo lokalne zajednice grada Novog Vinodolskog, već isto tako i s nacionalne razine potrebno spriječiti razvojno usmjerenje koje nastavlja rasipnički koncept neograničene prostorne ekspanzije s preorijentacijom na kvalitativne pomake te postizanje većih učinaka boljim korištenjem kapaciteta i većim cijenama. U tako željenoj promjeni destinacija Novi Vinodolski mora doći do optimalnog scenarija i konkretnog izračuna prihvatnog potencijala, prema kojima će biti usmjerene sve mjere urbanističke, komunalne, fiskalne, a posebno kadrovske politike s orijentacijom na opredijeljene, stručne i nepotkupljive ljude.

SAŽETAK

Prihvatni potencijali su jedan od važnih ograničenja u turističkom razvoju. Ono je jedan od elemenata organiziranja prostora za turističko gospodarstvo. U ranijim godinama bilo je puno pogrešnih odluka u upravljanju prostorom, koje su ponekad vodile kaotičnoj situaciji. Budući razvoj turističkog gospodarstva u mnogome je time ograničen. Cilj je zaustaviti taj trend (primjer nekontrolirana izgradnja raznih smještajnih kapaciteta), te turizam razvijati u okvirima danih ograničenja (nova revalorizacija prostora!). Razmatraju se osnovne grupe parametara za određivanje turistički prihvatljivog potencijala, kao što su: a) fizičko – ekološko – infrastrukturni, b) sociodemografski i c) političko-ekonomski parametri. Potom se na primjeru Novog Vinodolskog definiraju četiri skupine razvojnih scenarija: a) scenarij slobodnog razvoja bez ikakvog ograničenja, b) scenarij intenzivnog turističkog razvoja, c) scenarij alternativnog turističkog razvoja i d) scenarij održivog (sustainable) turizma. U Novom Vinodolskom mogu se sjediniti neke prednosti ovih strategija i razviti scenarij intenzivnog kontroliranog razvoja turizma.

⁶ Na cca 5 km obale Novog Vinodolskog u užem smislu (od campa Zagori do Povila) dolazi cca 26.000 potencijalnih kupaca što daje brojku od 520 osobe na 100 metara obale, odnosno u širem smislu na cca 22km obale (od uvale Dumboka do Sibinja) dolazi 118 osoba na 100 metara obale.

RECEPTIVE POTENTIALS AT NOVI VINODOLSKI

Receptive potentials can present a serious drawback in the development process of the tourist trade. Years back, there were many wrong decisions taken regarding the use of the space and this finally led to a somewhat chaotic situation. The goal should be to stop that trend trying a new approach when using the space. There are some indications that today one thinks along different parameters.

Ključne riječi

Turizam, prihvatni potencijal, ograničenja, ranije pogreške, parametri, scenariji, održiv turizam, kontrolirani turizam, destinacija Novi Vinodolski

LITERATURA:

1. Blažević, Branko, /1998./ Gospodarstvo Novog Vinodolskog u XX. stoljeću, Adamić d.o.o. Rijeka
2. Klarić, Zoran: /1994./, Određivanje prihvatnog potencijala u sredozemlju i njegov utjecaj na poimanje održivog razvitka turizma-prema održivom razvitku turizma u Hrvatskoj, Zbornik radova, Institut za turizam, Zagreb
3. Osnove dugoročne koncepcije razvoja Grada Novog Vinodolskog, Novi Vinodolski, studeni 1997.
4. Prostorni plan općine Crikvenica, 1988., Urbanistički institut Rijeka
5. Radnić, Ante /2001./, Turizam i razvoj Hrvatske, sažeta verzija Strategije razvitka Hrvatske Hrvatska u 21. stoljeću
6. Travis S. Anthony: /1994./, Sustainable tourism concept & innovations in coastal areas and coastal city tourism prema održivom razvitku turizma u Hrvatskoj, Zbornik radova, Institut za turizam, Zagreb
7. Venturini, Darko /1985./ Likovna kultura i razumijevanje prostora, IV. knjiga o sintezi, Zbornik radova
8. Državni zavod za statistiku-statističko izvješće 1137, svibanj 2001.

Bilješka o autoru

Branko Blažević, Novi Vinodolski, doktor ekonomskih znanosti, profesor na Turističkom fakultetu u Opatiji.